

Народна библиотека Србије

Пројекат Европска библиотека

У оквиру асоцијације CENL (Conference of European National Librarians – Конференција директора европских националних библиотека) реализује се најзначајнији пројекат националних библиотека Европе под називом „Европска библиотека” (TEL – The European Library). Од 2001. до 2004. године пројекат је финансирала Европска унија. Од 2005. у финансирање су се укључиле и националне библиотеке као пуноправни партнери у пројекту. Статус пуноправних партнера у пројекту има једанаест националних библиотека Аустрије, Француске, Немачке, Велике Британије, Италије, Португала, Финске, Холандије, Швајцарске, Словеније, Хрватске и Србије.

Основни циљеви пројекта „Европске библиотеке” су:

- изградња заједничког електронског каталога националних библиотека Европе који ће бити претражив на свим језицима пуноправних сарадника;
- изградња интернет портала са најзначајнијим информацијама о европским националним библиотекама;
- изградња дигиталне европске библиотеке, односно трезора европске културне баштине.

Резултати пројекта у 2005.

НБС је постала пуноправни партнер у пројекту 1. јула 2005. године. Статус пуноправног партнера у пројекту „Европска библиотека” за Народну библиотеку Србије представља огроман успех, упоредив можда једино са уласком наше земље у Европску унију. То је велико признање не само за Библиотеку, већ и за нашу земљу, јер се Србија тренутно налази међу једанаест одабраних земаља Европе пуноправних партнера. Учешће НБС у пројекту финансијски су подржали Министарство културе Републике Србије и Фонд за отворено друштво. НБС тим за реализацију пројекта чине четири стручњака и више консултаната. Пуноправним партнерством у пројекту стручњаци НБС су стекли пра-

во да буду чланови управног одбора пројекта, чланови групе координатора и техничке радне групе.

Од 1. јула 2005. године до данас НБС је постигла следеће резултате:

- узајамни каталог Cobib.Sr претражив је преко портала Европске библиотеке;
- две дигиталне колекције НБС претраживе су преко портала;
- за пет дигиталних колекција НБС омогућен је директан приступ;
- портал Европске библиотеке преведен је већим делом на српски језик и омогућено је и претраживање на српском језику.

Претраживе дигиталне колекције

Узајамни каталог Cobib.Sr са преко 1,6 милиона библиографских записа претражив је преко TEL портала. Захваљујући доброј сарадњи са ИЗУМ-ом из Марибора и Британском националном библиотеком на серверу НБС у октобру 2005. инсталиран је међународни стандардни протокол Z39.50 који омогућава претраживање целокупног узајамног каталога. Као што је познато, узајамни каталог Cobib.Sr израђен је на основу електронског каталога Библиотеке Матице српске, који је био најбогатији, а додати су му електронски каталози НБС, Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић” и ЈУБИН-а. У изради узајамног каталога тренутно учествује око 50 библиотека из Србије. Преко портала „Европске библиотеке” узајамни каталог је могуће симултано претраживати заједно са десет каталога других европских националних библиотека пуноправних партнера пројекта.

Српска дечја дигитална библиотека представља јединствену дигиталну колекцију од 130 најбољих и најлепших дечјих књига из српске књижевности. Колекција је најпре настала као део међународног пројекта „Међународна дечја дигитална библиотека”. Избор књига направио је уређивачки одбор који чине професори дечје књижевности и библиотекари. Књиге су дигитализоване „од корица до корица”, а софтвер специјално

прилагођен децјем узрасту израђен је у НБС. Све књиге појединачно су претраживе преко портала TEL-а, јер се у централном регистру Европске библиотеке налазе појединачни библиографски записи за сваки наслов израђени према стандарду Dublin Core и у формату xml, које су направили стручњаци НБС.

DOI Serbia представља базу податка са чланцима у пуном тексту седам научних часописа из Србије и више од 1.500 чланака. Сви чланци претраживи су преко портала TEL-а појединачно по насловима и ауторима, јер су библиографски записи део централног регистра Европске библиотеке. Њима се може директно приступити и чланци се могу читати у пуном тексту, јер су израђени по принципу Отворене архиве. Библиографски записи израђени су у НБС према стандарду Dublin Core и у формату xml.

Доступне дигиталне колекције

Преко портала Европске библиотеке могућ је приступ, односно линк, ка следећим дигиталним колекцијама НБС:

- каталог књига на језицима југословенских народа 1868–1972. (14 томова);
- каталог књига на језицима југословенских народа 1519–1867. (један том);
- српска ретроспективна библиографија: књиге, 1868–1944. (17 томова);
- текућа библиографија Србије (2003–2005).

Циљеви за 2006. годину

Према прецизно утврђеном имплементационом плану, који су током стручних састанака заједнички утврдили стручњаци НБС и тима пројекта TEL, током 2006. године НБС ће на портал Европске библиотеке укључити и следеће дигиталне колекције:

- дигитална *Политика* 1904–1941;
- колекција светогорске графике (170 наслова);
- дигитална колекција грамофонских плоча на 78 обраћаја (око 200 наслова);
- дигитална колекција ћирилских рукописа (око 300 наслова).

На састанку управног одбора TEL пројекта, одржаном у Краљевској библиотеци у Холандији у марту 2006. године, договорено је и да НБС буде координатор израде европске дигиталне колекције на ромском језику. Све националне библиотеке ће дигитализовати грађу и креирати метадата податке, а НБС ће водити рачуна да диги-

тална колекција на ромском језику у погледу садржаја и структуре заиста представља културну баштину ове најзначајније националне мањине у Европи.

Пример тимског рада

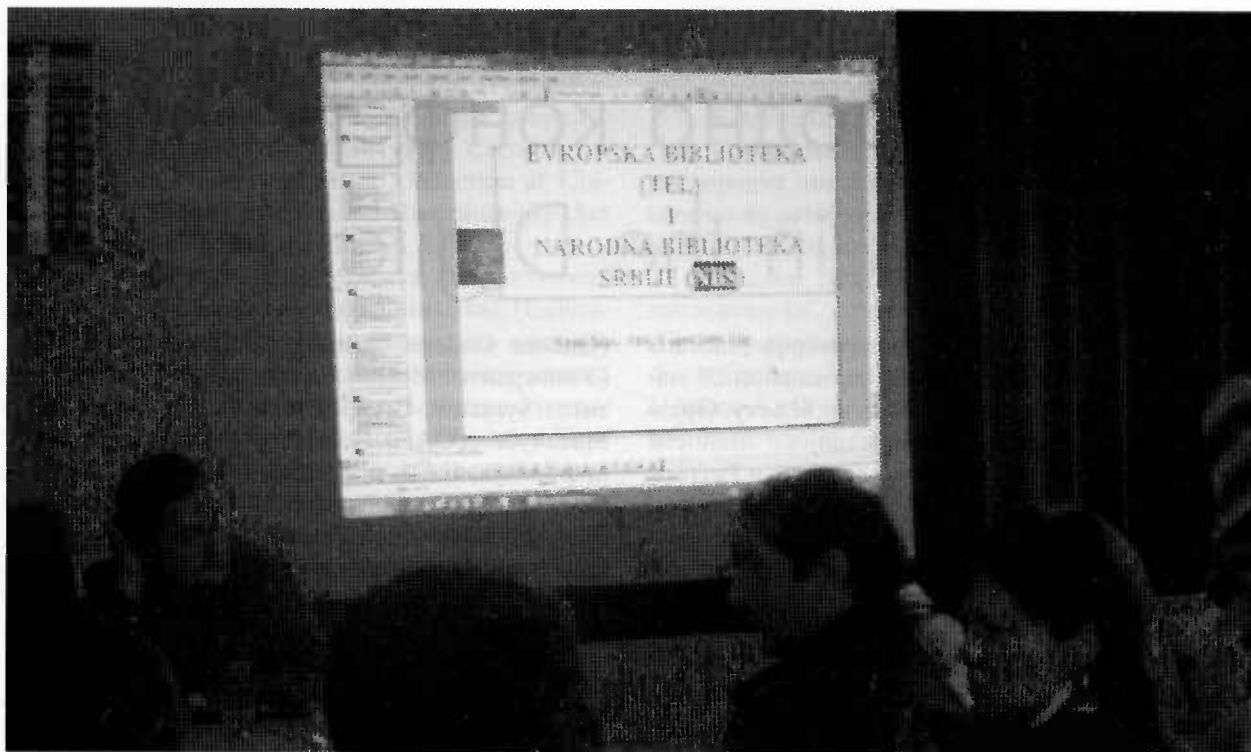
На састанку TEL координатора, одржаном у марту 2006. у Немачкој националној библиотеци у Франкфурту, НБС је добила и посебно признање од колега из једанаест националних библиотека Европе, јер је позвана да говори на тему „Србија – најбоља пракса интерног тимског рада”. Наиме, од јула 2005. до данас показало се да НБС ради најбоље као тим на реализацији пројекта. То признање само је додатно увећало ентузијазам стручњака чланова интерног тима НБС. TEL тим НБС заиста предано ради на пројекту Европске библиотеке, јер све своје циљеве и задатке испуњава на време, често и пре рока. Он има своју интерну листу преко које размењује све информације везане за пројекат, као и све најновје информације из Европе и света у вези са дигиталним библиотекама. Поред тога, TEL тим НБС има и нека своја интерна правила:

- сваки дан по 10 минута за TEL;
- сваки дан по 10 минута за дигиталне библиотеке;
- сваки дан по 10 минута за шале и смех;
- парола о доживотном учењу преобразена је у пароли о свакодневном учењу;
- „близанци у тиму” – за сваки задатак задужено по двоје људи;
- на сваку електронску поруку одговорити у року од 24 сата.

Правила најбоље праксе тимског рада НБС биће преточена у правила која ће послужити као основ рада свих TEL тимова у другим националним библиотекама Европе, као и у библиотекама будућим новим пуноправним партнерима.

Интернет портал европских библиотека

Други сегмент реализације пројекта TEL подразумева изградњу портала свих европских националних библиотека на коме су дате све основне информације о свим националним библиотекама Европе. Овај сегмент пројекта већ раније је био делимично реализован кроз пројекат „Gabriel”. Сада је портал унапређен, могуће је претраживање информација на три језика, енглеском, француском и немачком, а у будућности је планирано да портал буде доступан и на свим европским језицима.

На порталу се налазе основне информације о свакој појединој националној библиотеци, историјат библиотеке, основне функције библиотеке, обим колекција, информације за кориснике о условима коришћења грађе и информација, омогућен је директан приступ националним текућим библиографијама, као и појединачним интернет презентацијама, електронским и другим онлајн изворима.

Народна библиотека Србије већ је присутна на овом интернет порталу. Ту се налазе све основне информације о историји НБС, о њеним колекцијама и онлајн изворима, о узајамном каталогу свих библиотека Србије итд. Презентација НБС је засад урађена на три језика, енглеском француском и немачком, а у наредном периоду биће доступна и на другим европским језицима.

Трезор Европске библиотеке

Трећи сегмент реализације TEL пројекта подразумева изградњу дигиталне библиотеке Европе, односно изградњу трезора европских библиотека у којем ће бити омогућен приступ документима у пуном тексту. Циљ је да у трезор Европске библиотеке у дигиталном облику буду укључена најзначајнија дела културне баштине свих европских земаља, да она буду претражива по јединственим кључевима и у пуном тексту доступна за све кориснике широм света.

Тренутно се на интернет порталу Европске библиотеке налази презентација по пет најзначајнијих докумената националне баштине из свих европских националних библиотека. Народна библиотека Србије је из својих фондова одабрала пет најзначајнијих докумената, четири рукописа и једну мапу графика, дигитализовала их, припремила метадата податке за њих и шири опис који подразумева и кратак историјат докумената. Тако се сада у европском трезору налазе следећи драгоцени документи у дигиталном облику из Народне библиотеке Србије:

- Београдски паримејник, прва половина 13. века;
- Душанов законик – призренски препис, 1515–1525;
- Зборник попа Драгоља, трећа четвртина 13. века;
- Зборник српских житија и Хиландарски типик Таха Марка, 1370/75. године;
- Светогорска графика – манастир Хиландар, 1757.

На приступној интернет страници Европске библиотеке свакодневно се као илустрација дигиталног трезора поставља по један дигитални документ једне националне европске библиотеке. Тако је и Народна библиотека Србије током марта имала част и задовољство да се на приступној страници интернет презентације Европске библиотеке нађу и њени документи.

Весна Ињац
Народна библиотека Србије